

LÖSNINGSRULET – ALLA VINNARE! När alla metoder tas i bruk.

Förändringen pågår, vare sig vi är beredda eller inte.

PROBLEM: MÄNNISKOSAMHÄLLEN OCH NATUR I FARA

Vår konsumtion har accelererat och blivit ohållbar

1) ÖVERKONSUMTION

Utnyttjandet av fossil energi har banat vägen för en effektiv industriell produktion. Utnyttjandet har tredubblats under de senaste 50 åren, och vår konsumtion har accelererat och blivit ohållbar. I början av 1970-talet översteg vår konsumtion jordklotets kapacitet att producera naturresurser och hantera utsläppen.

Överkonsumtionen är en av de mest betydande orsakerna bakom utarmningen av naturen och den accelererande klimatförändringen. Om alla världens människor konsumerade som finländarna skulle vi behöva nästan fyra jordklot. Finländarnas överkonsumtion inverkar också i utvecklingsländerna.

Konsumtionen anses vara en källa till ekonomisk tillväxt och välfärd, men ökningen av den materiella konsumtionen har inte kunnat frikopplas från den minskande mångfalden i naturen. Vår ekonomi och vårt samhälle är fortfarande baserade på naturen, som överkonsumtionen nu hotar förstöra.

Utan ett förhållandevis stabilt klimat och fungerande ekosystem ligger Finlands och världens välfärd – våra barns framtid – i vågskålen.

Utarmningen av naturen hotar mänskligheten

2) NATUREN FÖRSVINNAR

Naturens mångfald som upprätthåller livet försämras nu snabbare än någonsin på grund av mänsklig verksamhet, även i Finland. Vi har erövrat och tagit i eget bruk $\frac{3}{4}$ av planetens markareal och nästan lika mycket av haven – av de övriga arternas **livsmiljöer återstår endast spillror**. Dessutom sprider vi föroreningar och främmande arter som utarmar naturen.

Under de drygt 40 senaste åren har antalet vilda ryggradsdjur minskat med 68 procent. Under de närmaste årtiondena riskerar 40 procent av insektsarterna att dö ut. För närvarande pågår en 6:e våg av utdöenden i jordklotets historia – första gången orsakad av en art.

Finland har inte lyckats stoppa utarmningen av naturen. Upp till hälften av våra naturtyper och var nionde art är hotad.

När naturen utarmas försvagas dess anpassningsförmåga, med oanade följder. **Utrotningen hotar nu mänsklighetens välfärd och framtid.**

Följderna av klimatförändringen är oanade

3) KLIMATET FÖRÄNDRAS

Den ökande mängden växthusgaser orsakade av mänsklig aktivitet värmer upp och förändrar klimatet. Utöver höjd medeltemperatur är livet utsatt för ökade extremfenomen – hetta, torka, störtregn, översvämningar och stormar.

De nordliga områdena värms upp kraftigast. Finlands klimat värms upp dubbelt mer än hela planetens i genomsnitt.

Jordklotet har alltid upplevt förändringar, och en del av djuren och växterna har i allmänhet antingen kunnat anpassa sig till dem eller flytta till nya levnadsområden. **Den här gången är läget ett annat.** Vägar, städer, åkrar och kalhyggen hindrar många arter att breda ut sig. **Förändringen är nu snabb** och en anpassning kräver tid. På grund av klimatförändringen är allt flera arter utrotningshotade.

Klimatförändringen riskerar också människornas matproduktion samt vår tillgång på rent vatten och råvaror. Vi har redan överskridit den ekologiska tippunkten där oåterkalleliga förändringar sker oberoende av våra åtgärder.

ETT HÅLLBART VÄLFÄRDSSAMHÄLLE SOM MÅL

Ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet

1) NÅGOT BÄTTRE I STÄLLET NÄR EN TREDJEDEL RÄCKER TILL

Under de senaste åren har det vi vunnit i utsläppsminskningar smält bort i den ökade konsumtionen. Genom att minska konsumtionen till en tredjedel av vår nuvarande konsumtionsnivå uppnår vi en globalt hållbar livsstil.

Ett mer meningsfullt och tillfredsställande liv är möjligt, när vi minskar den materiella konsumtionen och ändrar våra konsumtionsmönster. Vi kan stärka vårt sociala och kulturella liv samtidigt som vi minskar energi- och materieförbrukningen.

För att kunna bevara vår planets livskraft krävs det stora förändringar, inte bara i konsumtionen utan också i tillverkningen av produkter, de råvaror som används och i tillverkningsätten. Genom att styra marknadspriserna gör vi tjänster och produkter med mindre miljöpåverkan billigare för köparen.

2) STOPP FÖR NATURFÖRLUSTER

En välmående natur är grunden för allt liv. Låt oss stoppa utarmningen av naturen.

En mångfaldig natur upprätthåller livet på jorden – människolivet medräknat. Lyckligtvis kan människan reparera vad hon haft sönder: det finns lösningar på hur man kan stoppa utarmningen av naturen.

För att kunna stoppa artförlusten behöver vi emellertid nya metoder, de nuvarande skyddsprogrammen och övriga förbindelser räcker inte till. Vi behöver ett starkt engagemang för att bekämpa artförlusten samt stora nödvändiga politiska och ekonomiska förändringar.

Ingen mänsklig aktivitet får längre leda till att naturens mångfald ytterligare försämras. Naturens förmåga att utstå förändringar och återhämta sig från dem baserar sig just på dess mångfald.

3) 1,5 GRADER OCH ÅTERUPPBYGGNAD

Det finns en strävan att begränsa klimatuppvärmningen till i medeltal 1,5 grader jämfört med förindustriell tid. I Finland har medeltemperaturen redan stigit med över 2 grader. **Varje bråkdelen av en värmegrad har betydelse för alla levande organismer och mänskliga samhällen.**

En framtid med 1,5 grader når vi inte bara genom teknologi. Vi måste på nytt tänka igenom och bygga infrastrukturer och rutiner för boende, mobilitet, mat- och energiproduktion för att kunna frigöra oss från fossil energi. Utsläppen måste snabbt minskas överallt för att vi ska få tid att anpassa oss till delvis oförutsägbara förändringar. Vi har ett decennium på oss för strukturförändringarna.

Finland har utmärkta – kanske världens bästa – möjligheter till en snabb och omfattande samhällsförändring. Vi är ett litet, välbärgat, relativt enhetligt, välutbildat folk med hög teknisk kunskap. Vi behöver vägvisare på vägen av ekologisk återuppbyggnad!

Finland är kolneutralt strax efter 2030 och blir därefter kolbindare. Vi uppnår målet genom att minska utsläppen ordentligt och binda kol från atmosfären i växtligheten och jordmånen.

LÖSNINGAR ...

KONSUMTIONSKULTUR SOM LÖSNING

Ett mer meningsfullt och tillfredsställande liv genom minskad materiell konsumtion

1) MÅTTLIG KONSUMTION

Den rådande kulturen präglas av en strävan efter kvantitet och lätthet. Frånsidan består av stress och meningslöshet. Man har aldrig tillräckligt och upplevelsorna blir vanligen tunna. Vi springer fort, men av vilken orsak?

Det finns mycket att vinna uttryckligen kulturellt i en ekologisk återuppbyggnad. Vi kan stärka vårt sociala och kulturella liv samtidigt som vi minskar energi- och materieförbrukningen.

Låt oss acceptera en minskning av den materiella konsumtionen. Det är motstridigt att samtidigt både sporra till minskade utsläpp och uppmana till att konsumera och tjäna mera.

I stället för konsumtion får vi mer tid. I stället för snabbmode hållbart som går att laga. Vi kan tillbringa tid nära och i närnaturen.

CIRKULÄR EKONOMI SOM LÖSNING

Tillbaka till den cirkulära ekonomin, där saker och material utnyttjas till slut

2) SLUT PÅ AVFALLET

Under största delen av mänsklighetens historia har vi levt i en cirkulär ekonomi.

Kärnan i den cirkulära ekonomin är att produkterna planeras så att inget avfall uppstår. Produkterna måste igen göras hållbara, sådana som kan underhållas och repareras. De tillverkas av förnybara råvaror och används till slut.

De icke-förnybara naturresurser som är i användning ersätts med förnybara råvaror. Får vi snart cellulosafibrer som ersätter plasten?

Cirkulär ekonomi är mycket mer än återvinning, som ofta bara lappar fel som gjorts. Cirkulär ekonomi är en ekonomisk modell och en industriell dimension av klimatpolitiken. Cirkulär ekonomi siktar på att utrota avfallet.

MAT SOM LÖSNING

Vi minskar miljöeffekterna av matproduktion och konsumtion

3) INGEN MAT TILL SPILLO

Produktion, transport och tillredning av mat ger upphov till betydliga utsläpp. Ifall maten hamnar i avfallet har utsläppen uppstått i onödan.

Vi minskar matsvinnet i butiken och i hushållen. I Finland slösar vi varje dag bort 55 fulla lastbilsflak med ätbar mat, årligen ca 400 milj. kg.

Mest mat går till spillo i hushållen, omkring dubbelt så mycket som i butikerna. Andelar av spillet: hushåll 30%, restauranger 20%, industri 20%, handel 18%, primärproduktion 12%. Inom hela EU går en femtedel av den producerade maten till spillo.

BYGGANDE SOM LÖSNING

Vi reparerar och ändrar gammalt, bygger nytt bara efter övervägande – av trä

4) VI REPARERAR – BYGGER MED EFTERTANKE

Behovet av nya byggen måste bedömas noga, för byggande leder till betydande klimatutsläpp och förbrukar mycket naturresurser. I princip bör vi utnyttja det existerande byggnadsbeståndet genom att bygga om och reparera.

Byggandet får inte förstöra och splittra livsmiljöer, utan vi ska bevara naturobjekten och utöka stadsnaturens mångfald.

Det som byggs ska byggas med små utsläpp: med moderna metoder innebär det att bygga i trä. Det bästa sättet använda trä är just långlivade träprodukter, för de lagrar kol.

SKOGAR SOM LÖSNING

Vi ska se till att Finlands skogar har ett rikligt artbestånd och att kollagren växer

5) KOLLAGER FULLT AV LIV

En mångsidig skog med ett rikligt artbestånd är stabil och tål måttliga störningar, som ökar med klimatförändringen. De mest mångsidiga är naturskogarna – själva skogen behöver inte någon vård.

Finland är på grund av sin ”skogsvård” en av de sämsta bevararna av skogarnas mångfald. Det finns kunskap som stöd för en klok skogsvård och vi kan stoppa utarmningen av skogsnaturen.

Vi borde lämna mer både levande och döda träd vid avverkningar, bevara gamla trädindivider och gynna blandningar av trädarter. Åtgärderna skulle hjälpa en stor del av våra hotade skogsarter, såsom de insekts- och svamparter som är beroende av murkna träd samt många fåglar, såsom hålbbyggare.

Marken, träden och undervegetationen i Finlands skogar binder årligen en dryg tredjedel av våra nuvarande kolutsläpp. Enbart med hjälp av skogarna gör vi Finland kolneutralt! Vi ska öka naturens kollager

genom att minska avverkningarna, beskoga torvmark och gå in för kontinuitetsskogsbruk utan kalhyggen. På kalhyggen försvinner kol från skogsmarken.

MAT SOM LÖSNING (del 2)

Vi minskar miljöeffekterna av matproduktion och konsumtion

6) JORDBRUK OCH JORDENS BÖRDIGHET

Vi ändrar odlingssätten. Vi kan öka mångfalden under och ovan marken med odlingsmetoder som förbättrar jordmånen och lagrar kol i åkerjorden.

Exempel på sådana metoder är bland annat växtföljd, artrikedom i gräsmattorna och täckodling av åkrarna året om (Kolodling – Carbon Action). Samtidigt minskar urlakningen av näringsämnen från åkrarna till vattendrag, sjöar och hav, vilket skyddar Östersjöns känsliga ekosystem.

Vi ökar vår självförsörjning. En inhemsk odling av flera arter ökar också människornas anpassningsförmåga. På många håll i världen försämras förutsättningarna för matproduktion på grund av klimatförändringen. Därför kan grunden för vårt matsystem inte i framtiden stöda sig på de internationella marknaderna.

En mångsidigare inhemsk produktion och konsumtion bidrar också till att minska de globala miljöeffekterna av finländarnas konsumtion.

BESLUTSFATTANDE SOM LÖSNING

Största delen av världens ledare kan fatta modiga beslut, det har covid-19-krisen visat.

7) MODIGA BESLUT

Vi behöver nya metoder för att stoppa artsvinnnet. Genom helhetsmässiga politiska och ekonomiska reformer är det fortfarande möjligt att åstadkomma den snabba förändring som behövs. Man måste i allt beslutsfattande se till att trygga naturens mångfald och dämpa klimatförändringen. Det finns kunskap – vi sätter vetenskapen i centrum för beslutsfattandet.

Vi avlägsnar gradvis de stöd som är skadliga för miljön och ersätter dem med incitament som ökar mångfalden. Vi styr marknadspriserna via beskattning så att tjänster och produkter med mindre miljöpåverkan alltid blir billigare för köparen.

Ett hållbart samhälle kräver också en omvälvning i arbetslivet. Utövandet av ett yrke kan inte riskera en hållbar framtid, därför måste samhället stöda individer och organisationer att flytta till nya hållbara framtidsbranscher.

NATURERELATIONEN SOM LÖSNING

Respekt för allt levande. Vi sår frön för kärleken till naturen

8) EN FÖRÄNDRAD VÄRLDSBILD OCH RESPEKT FÖR NATUREN

Vi kan ändra vår människocentrerade världsbild. Människan är en del av ekosystemet. Vi måste respektera och värna om vår livsmiljö.

Hela den levande naturen är som en gammal vän. Markens nyttiga mikroorganismer och miljoner andra organismer, med vilka vi utvecklats, är en väsentlig del av vårt liv, vår välfärd och hälsa.

Människan är helt beroende av naturen, såsom rent vatten och luft, mat, råvaror och rekreation i naturen. Naturen vårdar och när oss. I naturen är det bra att röra sig och varva ner. Utan den här nyttan vi får av en mångformig natur klarar sig människan inte på jorden.

För oss finländare är naturen en stor orsak till stolthet. Vi upplever naturen som en del av vår nationella identitet. Låt det synas!

ENERGI SOM LÖSNING

Bort med fossila bränslen, i stället förnybar energi – också kärnkraft

9) EL- OCH VÄRMEPRODUKTION

Vi måste använda energi allt mindre och allt effektivare. Vi tar vara på spillenergi och sparar energi.

Inom elproduktionen är vi i Finland redan på väg mot en nollnivå av klimatutsläpp! Det här grundar sig framför allt på en kraftigt ökad vindkraft på land och hav samt på vatten- och kärnkraft. I förändringen måste vi beakta naturvärdena. Det ökande utnyttjandet av vågkraft och solenergi i världen är väsentligt inom elproduktionen.

Inom värmeproduktionen är jordvärme och övriga värmepumpar utan like. Vi ska återkalla största delen av bioenergiplanerna – den dyra bioenergi som mestadels importeras från utlandet minskar inte utsläppen.

All förbränning, av såväl färska som fossila biomassor, ökar koldioxidhalten i atmosfären. Vi måste avstå från förbränning.

MAT SOM LÖSNING (del 3)

Vi minskar miljöeffekterna av produktion och konsumtion av mat

10) DJURPRODUKTER MED MÅTTA

Vi minskar andelen föda från djurriket i dieten. Idag har över halva arealen av Finlands sädesfält reserverats för odling av fodersäd. En ännu större åkerareal producerar fodervall, men inte heller det räcker till för djurproduktionen – det behövs importfoder.

En rimligt anpassad produktion av kött, mjölk och ägg kan kombineras med växtproduktion till en mer mångformig jordbruksproduktion i stället för dagens särproduktion. Då kan vi förvandla produktionsformernas sidoflöden från ett problem till en resurs. Gödsel är inte avfall, i en biogasanläggning förädlas den till energi och gödslingsmedel. I fråga om växtprotein behöver vi en kraftig insats för inhemsk forskning, odling och förädling.

Den åkerareal som frigörs från djurproduktionen kan delvis utnyttjas för produktion av växtprotein, och en återbeskogning av åkrarna gör det möjligt att öka kolsänkorna. Jordbruksstöden kan styras till underhåll av hotade vård- eller kulturbiotoper, såsom betesängar.

TRAFIK SOM LÖSNING

Mer energieffektiv trafik genom elektrifiering av kollektivtrafiken

11) VI RÖR OSS I STADEN MER ENERGIEFFEKTIVT

Vi minskar behovet av tunga transporter och privatbilar. Vi elektrifierar kollektivtrafiken på spår och vägar.

En tät stadsstruktur där man också kan ta sig fram gående samt kollektivtrafik och cykelleder mellan områdena frigör invånarna från bilberoende.

Hållbarare privatbilism grundar sig på alternativa drivkrafter – biogas och elektricitet. Under ett övergångsskede tas förnybar diesel eller RE85, som passar för etanoluppdaterade bensinbilar, i bruk för bränslemotorer. Det finns också bilar för sam användning och de är ofta ett billigare transportmedel än en egen bil.

INNOVATIONER OCH INVESTERINGAR SOM LÖSNING

En otyglad klimatförändring blir mycket dyrare för alla än om vi dämpar den

12) NYA METODER, NYA MÖJLIGHETER

Förnuftiga framtidsinvesteringar kommer inte att förstöra vårt lands ekonomi! Vi behöver mod att se framåt och investera i lösningar för framtiden.

Har vi redan inom kort saltbatterier och svänghjul för lagring av energi? Kommer soleinproteinet att revolutionera världens matproduktion under de kommande åren? Styr vi av smarta trafikljus imorgon? Vad mer finns där bakom hörnet ...

Omfattande investeringar i kolneutrala innovationer och lösningar som beaktar värdet i mångfalden skapar också nya yrken och arbetsplatser. Omvälvningen i arbetslivet och hållbarhetsproblemet kan lösas på samma gång. Vi behöver en ny verksamhetskultur och mod att utveckla och finansiera lösningar för framtiden.